

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félre 6 frt., negyedévre 3 frt.
Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
 Helyben előfizethető: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.
 Egyes szám ára 5 kr. o. é.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordozó szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorát 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasensteint és Vogelmét (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
 Nyilttér sora 20 kr.

Buda-Pest, febr. 15.

Tóth Vilmos lemondása a mai nappal tényre vált; s nagyon kellene csalódnunk, ha ez befejezése volna a belügyminister kilépése által történő változásnak. Őt minden bizonynyal követi a közlekedésügyi minster, s talán még egy minster, kire Tóth ténye egy-egy több indokot képez korábbi elhatározásának megvalósítására.

A coalitionalis ministerium eszméje mind tágabb körben terjedni kezd; s nem valószínű, hogy a jövő sessio folyamában nagy változásnak nézünk elébe. Nem akarjuk evel azt mondani, hogy akkor a coalitio meglesz; csak jelezni kívánjuk, hogy oly változások fognak beállni, melyek ezt előkészíteni alkalmasak.

Somssich nem csinál titkot ebbeli törekvéséből s főleg a mai képviselőházi ülés után, mely alatt Szögyény László, mint a központi bizottság előadója, a pénzügyministernek nyilatkozott a szószerű szemére vetette, hogy a törvényjavaslatához mellékelte indoklás (Kerkápoly saját műve) „nem valami kitűnően ügyes”, mire Kerkápoly egész hangosan kiáltott közbe: „ez perfidia!” s azon a deákpart lehangoltságát jelző körülmény után, hogy nem volt a jobboldal soraiban egy ember, ki a kormányt védeni magát elhatározta volna, sokan mindinkább meggyőződni kezdenek a jelenlegi helyzet tarthatatlanságáról. Hozzájárulnak ehhez még ama kellemetlen s leverő hírek, melyek Bécsből a bankügy állására nézve a képviselőházban kormánykörökben colportáltak.

Tóth helyére különben Horváth Lajost candidálják.

Budapest, február 14.

—r. A képviselőház mai ülése nem épen kedves emléket fog hagyni mindazok emlékeztetésében, kik az alkotmányosság eszméjét kegyelettel őrzik keblükben. A civilista felemeléséről volt szó. A szélsőbal természetesen a csatátérre küldé egész contingensét Csanády Sándor vezérlete alatt, hogy egyszernél többször legyen alkalma jajgatni az „éhség kinyitóját” marczangolt nép sorsa felett. És erre megeredt a vita. Tisza Kálmán részletesen kifejté indokait a törvényjavaslat, illetőleg a kormány eljárása ellen. Őt követték Csernatonny, Beöthy Lajos s a szélsőbalról többen. A jobboldalról senki sem szólalt fel. A kormány tagjai közül Pauler és Kerkápoly védelmezték a javaslatot. Kinos benyomást gyakorolt az egész vita minden hallgatóra, annál is inkább, miután Tisza azon megjegyzése, hogy a kormány e törvényjavaslat által érdekelt tagjai a tárgyalás alkalmával nem voltak jelen, tagadhatatlanul alapos volt.

Más alkalmakkor, kevésbé fontos és kényes dolgokban a kormány zárt ülést szokott kérni. Miért nem történt ez jelenleg? De nemcsak hogy ez nem történt, a ministerium, dacára annak, hogy sem Kerkápoly nem jelenhetett meg az ülés kezdetén, sem Szilágyi nem vehetett részt az ülésen, még azt sem tartotta szükségesnek, hogy a törvényjavaslat tárgyalását elhalasztotta volna. Nem állunk jól róla, hogy ez segített volna a bajon; de bizonyos az, hogy az utolsó esetben nem támadhatott volna meg a kormány a tekintetből Tisza által, s bizonyos még inkább az, hogy az első esetben a kormányt nem érthette volna a vád, hogy nem kísérelt meg mindent azon nem kellemes benyomások elodázása céljából,

melyek a kir. udvartartás discussiója folytán tényleg előállottak.

A mai ülés eredménye, — s ez jellemzi a helyzetet — nem elégíthetett ki senkit a szélsőbalon kívül. Senkit mondjuk, s ezalatt legelső sorban értjük a kormányt. Mindenki nyomott kedéllyel, elégtelenséggel távozott az üléstől.

A nagy-szebeni kath. Teréz árva-ház ügye történeti és jogi szempontból.

I.

Quid cum illis agas, qui neque jus, neque bonum, neque aequum vident? nisi quod lubet. Terent.

A vallás- és közoktatási ministerium költségvetése moholnap tárgyalatni fog. Remény és aggodalom közt várjuk, vajjon a honatyák ez alkalommal is azon téves nézetre szavaznak-e melyet az 1869-k év augusztus 5-én tartott ülésben a magyar alkotmányos országgyűlés többsége magáévá tett volt helyeselve a val. és közokt. miniszter 1868 oct. 14-én 17,803 szám alatt kiadott ama rendeletét, mely szerint az árva növendékeknek a nagy-szebeni kath. Teréz árva-intézetbe való további felvételét betiltotta, azon okból, mert az árva-intézet töképenzei, az állami ugynevezett „segély” nélkül az évi rendes kiadásoknak, (melyek az azelőtti években negyven ezer forintnál többre mentek) felét sem fedezik; mert a Teréz árva-ház kath. felekezeti jellegű lévén, állami segélyben nem részesülhet, minthogy az állam a felekezeti intézeteket nem segédmezheti s csak a közös iskolákat segíti, vagy legyen tehát — így szóltak — a kath. Teréz árva intézet közös jellegűvé, vagy nélkülözze az állami segédelmet.

Ezek valának azon indokok, melyek miatt a vallás- és közoktatásügyi miniszter a Teréz árva-házat 1868-ban úgy szólva bezárta, a M. Teréz-árva alapítványozás következtében eddig tartózkodó teljesített fizetéseket megszüntette.

Ez intézet már százados; a szegények és árvák nevelésének szent ügyében hallhatatlan érdemeket szerzett. A mi az ezen intézetből a közművelődésre háromlott jótékonyosság arányát és nagyságát illeti, arról fogalmat szerezhetünk, ha számba vesszük azt, hogy ez intézetben alapításakor 89 — 1772-ben már 192 — 1780-ban 288 — 1868-ban 402 árva növendék fiu és leány folyvást táplálást, ruházatot, elemi oktatást és nevelést nyert, s a jelesebb fiaknak e fölött mód és alkalom nyújtott arra is, hogy a nagy-szebeni kath. gymnasiumban tanulmányaikat folytathassák, végzhessék, s magukat a haza derék polgáraivá képezhessék.

A Teréz árva-ház jövedelmeit még az abszolút korszak emberei sem esorbiták, még a katonai uralom utóbb a rendőri kormány is pietással viseltetett iránta, az alapítványt szentnek, sérthetlenné tekintette, s az államkincstár tartozását évről évre pontosan lefizette. Csak a forradalom, vagy az erőhatalom szokta a szerzett jogokat erejükből kiforgatni; hisz a haladó kor felvilágosodott szelleme, fájunk humanistikus érzülete, a polgárosítás fő-törekvése ma oda irányul, hogy naponta árva- és szeretet-házak létesítésére tegye össze filléreit. Ebből kifolyólag erős meggyőződésünk, hogy a magyar törvényhozás és alkotmányos kormány a nemes lelkű hazafiak és honleányok

által tanusított nemes törekvést fényes példával fogja előmozdítani, és csak azért, mert valamely árva-intézet kath. jellegű, azt nem hogy alapjaiban megingatni törekednek, hanem fenntartani, és gyámolítani szent elhivatásának ismerendiben.

Fájdalommal kell azonban kimondanunk, hogy az 1868-dik év október 14-én kibocsátott közoktatásügyi rendelet ép az ellenkezőről tanuskodott, midőn azt mondja: tartsa fenn magát az árva-intézet az állami kincstár igénybevétele nélkül saját pénzerején; vegyen be csak annyi árvát, a hányat saját tőkéje kamataiból elláthat.

E rendelet önhatalmulag ugyszólva confiscálja a n.-szebeni Teréz-árva-ház azon tulajdonát, melyet kir. adomány alapján egy század óta folytonosan és a legmostohább viszonyok közt is háborítatlan élvezett.

Következményeiből ítélhetünk helyesen e rendelet hatásáról.

Az érintett állami tartozás megvonása által három négy száz árva maradt kenyér nélkül; e gyámoltalanok haza és szülők, hajlék és ruházat, meg nevelés nélkül ott maradnak az utcán és a bűnök süppedékében felnőve, egykor a polgári társadalom átkáivá válhatnak.

Valóban megérdemli az ügy fontossága, az intézmény céljának szentsége, hogy a nyilvánosság elé hozassék, annak történeti alapítása, fejlődése, mai állása a jog és igazság szempontjából megvilágosíttassék.

Oda kívánunk hatni, hogy azon téves nézet, mely 1868 óta előbb a vallás- és közoktatásügyi ministerium kebelében (tán épen felekezeti szűkkeblűség által) megfoganszott, később azonban a pénzügyi bizottság, sőt az országgyűlés kebelében is barátokra és végrehajtókra talált, kellően felderítve állíttassék a közvélemény szemei elé.

A Teréz-árva-ház, e kitűnő jótékony intézet megérdemli, hogy nem csak a katolikusok, hanem minden jogtisztelő, igazságszerető s általában a szegény árvák sorsát szíven hordó polgára e hazának tüzetesen megismerje, miként alapításának történetét, alapítványi vagyoni jogosságát; mert ezek megértéséből napnál világosabban ki fog tűnni, mint kelljen az árva-ház alapítványi jövedelmének letartóztatásáról és a szegény árvák ez intézetbe felvételének korlátozásáról részrehajlatlanul, a dolgok teljes ismeretével ítélni?

Felszólunk az elévülhetlen jog mellett a tiszta igazság érdekében. A törvény, ez a mi erős várunk, melyet az intézet százados tulajdonát esorbitó, lehet, hogy nem szándékos, de minden esetre téves felfogásból eredt igaztalan rendelkezéssel szembe állítunk. Célunk a sérített jog élénk érzetéből s az ügy nagyfontosságából folyó és kényszerű önvédelem; érveink jogossága remélünk engedi, hogy ezuttal szavunk, mely az igazságérzet szózata a döntő körökben is meg fog hallgattatni, kellően méltányoltatni.

Legujabb táviratok.

Bécs, febr. 15. A birodalmi tanács elé terjesztett választási reform törvény által a birodalmi képviselőtől szóló 1867. decz. 21-ki törvény 6. 7. 18. §-ai megváltoztatnak. A képviselők száma jövőben 351 lesz, és pedig küldenek Csehország 91, Dalmátia 9, Galícia 63, Alsó-Ausztria 36, Felső-Ausztria 17, Salzburg 5, Stíria 23, Karintia 9, Krajna 10, Bukovina 0, Morvaország 36, Szilézia 10, Tirol 18, Vorarlberg 3, Istria 4, Görz 4, Triest 4 képviselőt. Az eddigi

4 választási osztály megmarad. A képviselőket a falusi községekben választó férfiak választják; a többi választó-osztályokban a választásra jogosultak közvetlen választása által. A szavazás rendszerint írásban és titkosan történik, azonban kivételképpen a falusi községekben az élő szóval szavazás megengedhető.

A választásra jogosult minden 24 éves, ön-jogu ausztriai állampolgár, a ki egyébként a birodalmi tanács választások tekintetében megszabott kötelezettségeknek megfelel. Az államnak mindazon férfi polgárai, kik az ausztriai állampolgári jogot legalább egy év óta bírják, 30 évesek, és a fentebb elősorolt országok egyikében vagy másikában választásra jogosítva, vagy a tartománygyűlésbe megválaszthatók: minden országban bírnak birodalmi tanács választói joggal.

A mandatum tartama 6 évre van megállapítva. A birodalmi tanács delegátója a közvetlenül az illető országból küldött birodalmi tanács képviselői által, az illető országra eső arány szerint lesz választandó.

Madrid, febr. 14. A nemzetgyűlés választási felirata a király izenetére azon nyilatkozattal végződik, hogy a spanyol nép — ha a netán felmerülő akadályokat le fogja küzdeni — a királynak nem ajánlandja ugyan fel újra a koronát, azonban egy szabad, egy független nép polgári méltóságával fogja őt megkínálni. Moriones Vittoriából táviratilag jelenté, hogy a köztársaság ott is elismertetett.

Lissabon, febr. 13. A képviselők kamarájában nyilatkozatát Gilva ellenzéki képviselő, hogy a spanyolországi eseményekkel szemben minden portugallinak a fennálló hatalom köré kell sorakoznia, hogy a pártviszályokkal fel kell hagyni. A miniszterelnök erre nyilatkozatát, hogy ő a spanyolországi eseményekben nem lát veszélyt Portugallia függetlenségére és nyugalma nézve. A párt-kamara hasonlóan örvüleket fejezett ki a király és kormány iránt.

Kolozsvár képviseletének közgyűlése.

— (Cz.) Szombaton d. u. 4 órakor a közgyűlést főispán Filep Samuel ümlga nyitotta meg. A tagok szép számmal jelentek meg. A jegyzőkönyv minden módosítás nélkül hitelesített. — Erre egy belügyministeri leirat olvastatott fel, mely a város szervezési munkálatait, a tett változtatásokkal megerősíti, a felküldött példányt visszatartván. De ép ez most a baj; mert a város felküldte ugyan a szervezési munkálatait egy példányban, azonban magának nem másoltatta le s most újból összeállítás nagy nehézséggel járna; a képviselet tehát elhatározta, hogy a miniszteriumnál tartott példány felküldéséért felir azon megjegyzéssel, hogy azt leomás után haladéktalanul ismét fel fogja küldeni. Lugosi jegyző e tárgyban bemutatja a felirat fogalmazványát, melyet a közgyűlés elfogad.

Épületes és hosszas vitára adott alkalmat a polgári iskola három beadványa: a) A polgári iskola részére a képviselettel megszavazott 850 frt. a gondnoki kimutatás szerint a szükségletek fedezésére elegendő volt s így 597 frt 7 kr. pótlékot kér az iskolaszék megszavaztatni; ez Nagy Péter és Hincz Gy. véleménye ellenére, a rendszeres eljárás tekintetéből Simon E. indítványára a gazdasági szakbizottsághoz tétetik át. b) A polgári iskola t. a földrajz tanítása végett egy 6-ik tanterem felállítására engedélyt és költséget kér; a képviselet több ideig tartott eszmecsere után elismeri annak szükségességét és a felállítás körüli előleges lépésekre az iskolaszéket felhatalmazza, miután azonban még nincs kész költségvetés, a költség utalványozását annak elkészülte utánra halasztja; egyszersmind Simon E. és Jakab E. indítványára kimondja: hogy évenként értesítést vár a képviselet az iskola állapotáról s fejlődéséről. Szász Domokos azon módosításra, hogy minden iskolai év végén, a közbizsgák után az iskolaszék részletes jelentést tegyen, szintén elfogadtatik. c) A természettan tanításához szükséges taneszközöknek, felszerelvényeknek az államtól való megnyerése végett a képviselet (a beadvány értelmében) kérvénnyel járul a közoktatási miniszterhez.

A belvárosi Fröhbel főle kert létesítése végett Földesyl felolvassa az értekezlet kérvényét, melyben egyfelől annak fontossága s elegendő szükségessége emeltetett ki, másfelől a képviselő erkölcsi és anyagi támogatása vétetik igénybe. A szakbizottság első felszerelési költségek fedezésére 500 forintot, és minden évre 300 frt segélyt ajánlt, dacára Kovács Antal szakbizottsági tag beadott ellenvéleményének, mely határozatlan ellene szült a segélyezésnek három indokból; Szász D. beszédében ez ellenvéleményt czáfolja; a képviselő pedig elfogadja a szakbizottság ajánlatát.

Földesyl a g. keleti feleki iskola folyamódását olvassa, melyben egy képzett tanító beállítására 400 frtot kér a képviselőtől; a szakbizottság véleménye alapján a képviselő 3 egymást követő évre 2—200 frt évi segélyt szavaz meg a majorsági pénztárból.

Szőnyegre került a mérnökijelentés, mely a nagyutca építési vonalának kijelöléséről szól; azoknak kik építni akarnak, ily értelemben ad engedélyt a képviselő, (Bíásini, Rudhofszy) minden ☐ helynek ára ott 10 frtra határozatván.

Az ipar és kereskedelmi kamara átiratára, mely a bécsi világkiállításra felküldendő kersegédek némi segélyeztetését ajánlja, — a képviselő örömmel szavaz meg 100 o. é. frtot.

Néhány apróbb ügy ellátása után Frits Albert volt v. tanácsos kérvénye vétetik elő, melyben, tekintve 10 évi szolgálatát s azt, hogy fizetéséből a nyugdíjazás végett mindig lezuhattott bizonyos összeg, ámbár joga volna, még sem kér nyugdíjt, hanem csak egy évi fizetésének utalványozását. — Dr. Haller K., Tamási János és Jakab Elek bizattak meg a véleményadással. — Puskás József ügye ki, szintén ilyforma kért nyújtott be, a jövő ülésre halasztatott, a többi ügyekkel egyetemben.

A gyűlés pár perccel 7 óra előtt oszlott el.

Alsó-Járában, 1873. febr. 9-én.

„A telekkönyvezés köréből.”

Az „Erdélyi Gazda” idei 4-ik számában olvasván a kolozsvári kereskedelmi kamara felterjesztését a telekkönyvezés gyorsítása ügyében, ennek ötletéből bátor vagyok a következő igénytelen sorokat bocsátani ezen becses lap után a t. közönség előlé.

Mindenik hivatalnak meg van saját köru terho és kötelmo. Többnyire mindenik osztálybeli a magáét szokta legnehezebbnek tartani, távol legyen, mintha czélom lenne bár kinek is ebbeli hitét oszromolni, de legyen bocsánat, midőn kimondom: hogy a helyszínelési telekkönyvező hivatalnál terhesb mai napság alig van.

Nincs!

Mégis, van-e elég tekintély, van-e méltó jutalma? Ezen két kérdésre vonatkozó szerény észrevételeimet kell egyfelől a t. nagy közönség; másfelől a magas kormány figyelme elé terjesztem.

TÁRCSA. „BÁNFFY DÉNES” (korraj két kötetben).

Irtá
Komáromy Ferencz.

Első kötet.
V.

A Vasvári béke és következményei.

Ezen kölcsönös felelgetések s az általános feszültség és lehangoltság közepett a portáról Nemes János épen jókor haza érkezett. A magyar-honi elégtelenségeknek reményt, biztatást és ígéretet ezuttal nem hozott, de a zolyomi útnak a döntő körökbeni teljes elnémulását tudatá. A két ezer darab arany megtette hatását. Gyalu vára Bánffy Dénes birtokában maradt.

Az elégtelenség ügye ez alatt napról-napra bonyolultabb lett. A portáról febr. 23-ikán (1669) haza érkezett In czédi sem hozott számukra kedvező választ; reményekkel tehát a francia udvarhoz fordulnak, Kendi Gáort a protentánsok üldözése ügyében Apaffihoz küldik s Murány várában fegyverkezési és követségi czélokra 30,000 tallért tesznek öszve.

Üzemeiket ez idő szerint annyira titokban vitték, miszerint a bécsi kormány tudta ugyan, hogy Magyarorszában forradalmi összeesküvés létezik, de egyének gyanúsága csak helyely-közzel merült föl s a főnökök felől képzele sem vala; ezt tanúsítja azon körülmény, miszerint Zrinyi Péter ekkor nevezetetik ki Horvátország bánjává, sőt az Apaffi által Bécsben, a protestánsok sérelmeinek megvizsgálása czéljából sürgetett bizottmányhoz, melynek tagjai, Rottal János fővezér, Szegedi a püspök és Pethő tábornok valának, Zrinyi Péter is kinevezetetik. Ezen bizottmányban, mely apr. 14-én (1669) Pozsonyban ült össze, Apaffi Teleki Mihály,

Egyik pálya sem tűrheti meg körében azt, ki elegendő szakismerettel nem bővölködik, s mindenik hivatali osztály birhat is kiképzett szakembereket az bizonyos, mivel hogy az előkészítő mező nem hiányzott; de ez a legujabb, még alig öt éves intézmény itt Erdélyben a telekkönyvi, sokkal kevesebb szakképzett egyéniséget számíthat, ennek is legfőbb része ezen rövid idő alatt képezte magát. s képezi naponta, mint az idő hozza magával, hogy nehéz hivatásának megfelelőhessen, képi pedig saját szorgalma erején.

Ha elgondoljuk, hogy a többi hivatalok egyénei több évi előkészület után léptek pályájukra akkor, midőn a telekkönyvi osztály főbb részt minden előismeret nélkül foglalta el helyét, nem lehet-e ezen erőfeszítést, ezen önszorgalmat, melyet két pár év alatt kifejtett, eléggé méltányolni, van-e eléggé díjazva?

A telekkönyvi hivatalhoz, mely eddigelé csak „ideiglenes,” jövő nélküli és csekélyül díjazott, nem kívánta magát szakképzett birói egyén — technikus — s bárki más alkalmaztatni akkor, midőn az államhivataloknál biztos jövőt, szép fizetéssel ellátott alkalmazást volt képes magának és családjának fődözésére feltálni.

Ámde csak azért, mert sokféle egyénből van a telekkönyvi hivatal összeállítva, nem találom indokoltnak, az ezek irányabai közönys hidegséget — hisz — ha a szabadság ifju hazájára pillantunk — az a hatalmas Amerika is, Európa minden országainak kivándoroltjai, menekültjei és száműzöttjeiből alakult, azonban elég ügyes lett arra, hogy a mivelt Európa tisztelét is kiérdemelte.

Nem az tehát itt a kérdés, hogy kik; hanem, hogy miként működnek, végeznek a telekkönyvisták, ha igaz, miszerint a „fátisgyümölcséről” lehet megismerni.

Vizsgáljuk meg már a pálya terhét, összehasonlítva más hivatali osztályokéival, s lássuk az eredményt.

A törvénybíró s más államhivatalnok kényelmes lakásán, övéi körében kipihenve magát, reggeli 9 óra körül fölsétál jól berendezett dolgozó termébe, az ügydarabokat vizsgálja, és a §-ok szabványai szerint ellátja, ha jött a dél, hasonló kényelemmel sétál haza övéihez, pihenve érkezik, s hogy meg ne unja magát: délután is keres még valami munkát, míg nem 6 órakor teljesen élvezheti a nap hátra levő részét. Hát a telekkönyvisti?

Ő akkor, midőn az előbbi a regghajnalnak édesen altató idején — nyugágyában még esendesen pihen, — rég elhagyva penészes viskóját, minővel a „szegényes” községek ellátni szoktak, — meszi távol a mezők román, vagy kifárasztó hegytetőin s többször életveszélyes szikla ormokon üdvözlő a feljövő nap első sugarait, s fölülve mér-asztalát, rajzolja azelőtte álló tájat részletről-részletre egymás, után; addig, míg más tisztviselő — dolgozó szobájában esendesenjégrezi teendőit — ő — a telekkönyvisti Isten szabad ege alatt — a nyári nap tikkasztó hőségében fut-farad hegyről völgybe alá és viszont, ruha öltönyt össze-vissza zúzó erdők,

Kapi György és Nemes János képviselték. Ezen urak elé is terjesztették követelményeiket 23 pontban, de az értekezlet eredmény nélkül oszlott szét, s a protestáns urak üres ígéreteknél egyebet nem nyertek.

Ehez járult, hogy a francia udvartól sem érkezett biztatás, sőt XIV. Lajos határozottan megizente, hogy az aacheni békekötést ez idő szerint fölfontani nem hajlandó, s a magyar urak térjenek vissza az engedelmességre.

Daczára ezen kedvezőtlen körülményeknek Zrinyi Péter naponként merészebben és határozottabban sodortatja magát a forradalom terére. — Horváthországban seregtohorzást, fegyverkezést rendelt, várait erősíti, bevonja szövetségébe sógorát, a fiatal és hevesvérű gróf Frangepán Ferenczet és gróf Tattenbachot, Stíria kormányzóját. A budai és boszniai basákat, a szomszéd bégeket szövötközésre hívja föl, s az év vége felé szervezett és kész vállalatának bejelentésére követséget meneszt a portára.

Mig délen és nyugaton eképen szerveztetik a fölkelés, Nádasdy azallat haboz és késedelmeskedik; roppant terjedelmű birtokai levén az ország szívében, a magyar Friedlandi herceg szerepére ő lett volna hivatal leginkább, de ez idő szerint még nem leplezte le magát, még tagja volt a bécsi belső titkos tanácsnak. Ez fontolgtat, mig amaz hirtelenkedik.

Másként állt a forradalom ügye felső Magyarorszában. Zrinyi Péter veje Rákóczi Ferenc itt 8000 lovas és 4000 gyalog harczost állított ki, szervezkedése folyama alatt ez is igyekezett a német hadvezérekkel a jó egyetértést szinleg fontartani s az álca eldobását (1670) husvét hétfőjére határozta. Pataki várában ekkor vendégséget ad, hol Starenberg, Rüdiger társaival megjelenven letartóztatatnak, s ez lett a jeladás az alvezéreknek, kik közül Bocskai István beveszi Onodát, Szepesi, Suhay és Petroczy Tokajt kezdék ostromolni.

De délen és nyugaton a forradalom már elfojtva van. A mint a császári sereg közeledtek, Horvátország letette a fegyvert, példáját követték

bokrok, tövisesek között működik, kitétetve az elemek szüntelen változó szeszélyének, s ha jött a dél, fáradságtól kimerülve rogyik össze — elannyira: hogy alig tudja elkölteni laskájának száraz tartalmát, — csak egy pár órát pihent, s már is ujra kezd, és folytatja, mig csak a nap áldozatra nem siet. Ekkor ő is ballag unalmas szállása felé — hogy az itt künt írónal jegyzeteket tintával dolgozza ki, — alig bir egy-két szót öveivel váltani, alig más reggelre rendelkezni; mártott az éjj — a természet megkívánja az övét, tehát pihenni megy — s korán ujra kezd végig — mig a helyszínelés időnye tart, szüntelenül, — éhezve, viz-szűkhelyeken sokszor szomjazva el-geget, — törődve annyit, mennyit képzelni is alig lehet, — szenvedve minden nemű szükségét családjalával együtt — élelmi és minden nemű készletek hiánya miatt — városoktól távol oly helységekből, hol nincs egyéb, csak az unalom, a rondaság — szükség és nyomor — s a melyekből jön nem egy betegség és halál.

Mindezekért van-e a telekkönyvistának elég tekintélye, van-e kellő díjazása.

Van legtöbbször hideg közönyösség, — igen mérsékelt napi díja — s eddig még bizonytalan jövője.

Es ha még a fentebbiekhez gondoljuk a számtalan irodai teendőket. A jogi, birtokállási és örökösödési viszonyokat — tekintettel a közbe esett átmeneti korszakok rendelvevényeire — kitisztítani — megalkotni a birtok-testek állását, — kidolgozni csak egy 4—5 ezer helyrajzi számú községnek telekkönyvi impurum, és tiszta munkálatait u. m. Tér-vázlatokat, telekjegyzőkönyveket, birtok-részlet lajtsromot, betűsoros névjegyzéket, incla mationalis, számösszesítési, összhasonlító és házaszámozási lajstrom műveleteit, — összeegyeztetni úgy: hogy a különféle munkálatok mint „egy egész” — teljesen, tökéletesen összevágjanak minden tekintetben, — úgy: hogy ezek következtében egy tiszta kész, a földhitelnek, tulajdonjognak megfelelő „Telekkönyv” létesüljön: ez oly nehéz, oly ismereteket, munkaerőt kíván, melynek bírása és létele csakugyan tekintélyt, méltánylatot és jutalmazást érdemel.

Igen, —

mert egy jó telekkönyvistának nem csupán csak egyoldalu — vagy mint mondani szokás — hétköznapi ismeret szükségeltetik, — hanem birnia kell szép legalább tiszta jó írás mellett — jogi, számtani, rajzbéli, mértani és technikai ismeretekkel, éles emlékező tehetséggel, magát tájékozni képes felfogással — különben oly zavarba, oly bonyolodásokba merülhet, melyekből ezek nélkül szerencsésen kigázolnia lehetetlen.

Nem oly csekély tehát a telekkönyvi testület állása, hivatása, foglalkozása — mint a minő kevése van a t. közönség által méltatva, tisztelet a kivételnek.

Mindezekből folyólag — ha méltán várja a t. közönség hogy a telekkönyvezés Erdélyben minél gyorsabban, minél tökéletesebben haladjon, létesüljön; a telekkönyvi testület is, mint az állam és birtokos osztály érdekének előmozdítója, méltán

a dunántuli rész és Stajerország. Rákóczi Ferencz diadalai közepette veszi a fölszolitást apóssától Zrinyitől, ki ekkor már Bécsbe idézve és letartóztatva vala, hogy a fegyvert le tegye, ezt követi a császár proklamációja, mely a lakosságot hűségben maradásra inti. Az ábrándos álom hamar eltűnik s egy szép reggelen arra ébred Rákóczi, hogy vezér van, de katonája nincs. Mit tegyen most? a kényszerűség hamar megmutatta az utat elbocsátja foglyait, eldobja maga is a fegyvert s édes anyjához Munkács várába menekül. ¹¹⁾ Átkos az egyet nem értés! a pillanat első benyomása után való indulás s a körülmények és faktorok összehasonlításából levonandó higgadt számítás hiánya!... midőn Zrinyi föllép Nádasdi mély fontolgtat, Rákóczi szerveztelen, midőn Rákóczi föllép Zrinyi már elbukott és fogságba esett.

Rákóczi saját személyét illetőleg biztonságban volt ugyan édes anyjánál, Báthori Zsófianál, ki a török iránt engesztethetlen gyűlöletet, s a német udvar iránt minden körülmények közt tántoríthatlan hűséget és rokonszenvet táplált, de aggodott alvezéreiért óva intvén őket, hogy édes anyja katonáinak ne higgyenek, kik őket a németnek haladéktalanul ki szolgáltatni fogják.

Ezen intések, valamint Spork és Kopp német generálisok közeledése és az utjokat minden hol jelző kegyellenségek következtében megkezdettek a menekülések. Az öreg Bocskai István családját elhagyván, álöltönybe menekül Máramarosba. Neje és mostoha fia a németek kezébe esnek, de tíz nap mulva szökés által megszabadulván, követik atyjukat. Ispán Ferencz, Kende Gábor családjával, Gyulaffi László, Csernel Pál, Fábán Farkas, Kende Márton, Szuhay Mátyás, Petroczy István, Forgács Miklós, Szepesi Pál, Vay Mihály, Keczer Menyhért, Kubinyi László, Uray Mihály, Serédy Benedek, Wesselényi

¹¹⁾ Katona, Wagner, Majláth és Historie des Troubles en Hongrie (1689.)

meg várja, hogy illő tekintetben részesüljön, hogy a községek az illető járulmányokkal pontosan szolgáljanak, a telekkönyvi személyzet elszállásolása tekintetében mindent megtegyenek: hogy az annál jobb kedvvel végezze terhes hivatását, — elvárja: hogy magashazai kormányunk akkor, midőn az államhivatalnokok fizetés-emeléseket, s a mellett időnkénti „drágasági pótlékokat” is szoktak nyerni, — a telekkönyvi személyzet állásának biztosítására, csekély díjjainak emelésére tekintettel foglenni — a magas képviselőház nem fogja megtagadni ezen osztálynak jobb sorsba hozásától becses figyelmét, hogy azáltal a munkaerő szaporodást vehessen — s a telekkönyvezés gyorsabban végehez közelgessen.

Sebestyén Áron s. k.

A német várrendszer.

Németország legujabban töméntelen költséggel akarja várrendszerét a kor színvonalára emelni; a birodalom testét roppant erődtítményi övvel készül körülvenni, hogy azon esetre, ha a háboruban a támadó szerepét nem játszhatná, vagy a hadi szerencse ellene fordulna, hatalmas erődtítményi rendszere mögött gyűjlthessen új erő a küzdelem tovább folytatására. Ez idő szerint Németországnak tulajdonképen csak egy hatalmas központja van, mely minden körülmény közt védelmet nyújthat egy nagy hadseregnek. E pont Metz, melyet még a francziák alakítottak Európa egyik legelső és legnagyobb erődtítt táborává. A német kormány a múlt háboruban nyert tapasztalatok szerint még inkább erősíti azt, s ezenkívül Strassburgot is első rangú erősséggé emeli. Ez a két hatalmas vár képezi a német nyugati legexponáltabb, de egy szersmind olyan pontját, mely a francziáknak a betörést Németországba ez oldalon csaknem teljes lehetetlenné teszi.

De a német kormány ez első védvonallal meg nem elégszik, hanem Ulm, Mainz, Koblenz és Köln erődtítményeinek nagymérvű kiépítésével egy második vonalat alkot, mely Németországot ez oldalon minden ellenséges betörés ellen teljes biztonságba hozhatja.

Különösen Köln az, melyet a vonal alapontjává akar tenni. A város mostani várfalait lerombolják s távolabb újakat emelnek; ezen kívül három nagy és kilencz kisebb előre tolt erődt emelnek, tízen négy közbeeső úteget építenek s az összes épületeket utakkal és földalatti távirda hálózattal látják el úgy, hogy Metz után körülbelül Köln lesz Németország legnagyobb táborhelye. Mainz körül szintén új előre tolt erődt készül. Ulm pedig két ily nagy erődt kap.

Az északi határ védelmére hasonló gondot fordítanak. E határon Németországnak eddig nem igen van első rangú védett helye s a nagy kereskedő városok, mint Bréma és Hamburg, valamint a tengerpartok nyitva állanak az ellenséges hajóhad előtt.

E veszélyt most el akarják háritani: Északon Sonderburgnál nagy erődt emelnek, az Elba tor-

Pál, Lónyai Anna s még többen Erdélybe menekülnek. ¹²⁾

Azon követség, melyet Zrinyi Péter múlt 1669-ik év végén, mint említettem, a portára küldött ajánlatot vitt, miszerint Magyarország a hatalmas császár protekcióját óhajlja s azért hatvanezer tallér évenkénti adót fizetni késznek nyilatkozik, de Bukováczi Ferencznek Zrinyi udvarmesterének, ki szintén a követség tagja volt, s ki ajándékokat is vitt, titkos utasítása volt, Zrinyinek a magyarországi s Rákócziak az erdélyi fejedelemségre leendő kinevezetéseiket kieszközölni.

Sürgette is a biztos az ip és vő fejedelemséget, midőn titkos kihallgatáson fogadtatnak a nagyvezér által, de ugyanazon napon kihallgatván Apaffi küldöttje Rozsnyai Dávid is, azon körülmény, hogy mig ez a magyarországi elégtelenség ügyét őszinte és meleg szavakban tolmácsolja, amaz addig Apaffit buktatni célozzák, a nagyvezér előtt kedvezőtlen világításban tüntette fel ügyöket s azt egy időre elrontotta. Minek következménye lett, hogy ugy Bukováczi, mint Rozsnyai biztatás és lehető kedvezőtlen válaszzsal elbocsátatnak.

Erdélyben e tényről senki sem értesült oly korán, mint Bánffy Dénes, a ki sietett is a csel-szövényt leleplezni Apaffi Mihály előtt. Május 4-én (1670) megírja, hogy Rákóczi Ferencz emissariussai működnek Erdélyben és azoktól elvett leveleket csatolván, följelentéséhez folytatja: „ezekből megláthatja nagyságod, mint él az erdélyi fejedelmek titulussával Rákóczi Ferencz uram, miként a követsége által soliteztált magyarországi királyságot sem nyervén meg meg, immár osztogatja a jószágot és nemességet Erdélyben. ¹³⁾

(Folyt. köv.)

¹²⁾ Bethlen II. 37. és Szalay V. 131.

¹³⁾ Kemény József Apaffi Mihály időkorai eredeti evelekben. Arpadia II. 55.

kolatai Cuxhafen és Stade városoknál, továbbá a Weser folyó torkolatai mindkét oldalon, végül Wilhelmshafen nagyszerű erődítményi szervezettel, számos előretolt erődrel és sánczokkal láttatnak el s a védművek elkészülte esetén a tengerpart minden fenyegetett pontja nemcsak váratlanul megrohanások, hanem tervszerűen előkészített nagyobb expedíciók ellen is biztosítva lesz. E vidékek védelmére szolgálnak habár csak részben azon erődítmények, melyeket Spandauban és Küstrinben fognak emelni. Mindkettő belföldi város, de az utóbbi mint számos közlekedő vonal találkozó pontja, Spandau pedig mint nagyszerű katonai raktár- és gyárhely kiváló fontossággal bír. Küstrin hat, Spandau pedig négy új előre tolt erődöt kap főleg azért, hogy az ellenséges bombázástól védve legyen.

Végül a keleti határon Posen és Königsberg városát fogják első rangú erősített táborhelyül alakítani. Posen a német-orosz háború vagy lengyel lázadás esetén kiváló fontossággal bír s eddigi erődítményeihez még négy nagyobb és ugyanannyi kisebb erődöt kap. Még fontosabb Königsberg vára; egy szerencsétlen francia háborúban ez a porosz monarchia, melynek fővárosa nyílt város — utolsó menhelye; orosz háború esetén pedig az északkelti hadi operációk alapontja s most e kettős fontosságának megfelelő erősségi övet kap, A várost és a két folyampartot erős fallal veszik körül, más roppant terjedelmű védműveket, továbbá négy nagy és hét kisebb erődöt építenek körülr. Végül ugyane vidéken Thorn várát öt nagy és hét kisebb erődrel bővítik.

Fölötte sajátságos, hogy a törvényjavaslat, melyet a német kormány a várrendszerre vonatkozólag a szövetségi tanács elé terjesztett, s melyből a fentebbi adatokat vesszük, az egész keleti és délkeleti határon, a mennyiben az osztrák-magyar monarchiát érinti, egyetlen egy új vár építését sem indítványozza. Szilézia, Csehország, Ausztria, Tirol és Svajcz mentében nem emel oly erős katonai védpontot, mint Oroszországgal vagy Franciaországgal szemben. Van ugyan Poroszországnak Szilézia tartományban több vára, de egy részüket egészen megszünteti és a maradék sem állanak védképesség tekintetében a kor színvonalán. Az osztrák-magyar monarchia ellen tehát a német várrendszer nem irányul; katonai vagy politikai okokból történik-e ez? Nem fél-e túllúkn a német kormány vagy fel sem teszi a lehetőséget, hogy velünk háborút fogva viselni?

A német várrendszer főntemlétt kiépítése egy jövődől, különösen francia-német háborúban kiváló fontosságot szerepel játszand. Midőn Metz-Strasbourg, azután Ulm-Mainz-Köln hatalmas védvonalai a francia seregeket elzárják Németországtól, kétségtelen, hogy a francziák azt az egyetlen utat fogják használni, mely Belgiumon át még előttük nyitva maradt Belgium semlegességét a legközelebbi francia-német háborúban a küzdő feleknek lehetetlen lesz tiszteletben tartaniok.

Ezt a francziák is elismerték, s északi várrendszerüket úgy alakíták át, hogy alapja lehessen olyan háborúnak, melynek első és döntő csatái Belgium síkjain fognak vívatni mindaddig, míg az egyik vagy másik fél veresége lehetővé nem teszi, hogy a küzdelem az ő területén fejeződjék be.

Külföldi hírek.

Madrid, febr. 14. Egész Spanyolországban nyugalom uralkodik. Espartero szerencsét kívánt az új kormányának. A párisi spanyol követ, Olozaga, ismételve beadta lemondását; azonban a hon nevében felkérte a kormány által tartandó megállás. Tegnap egy kabineti futár indult el a külföldre, hogy az illető kormányoknál levő képviselőknek tudtul adja a spanyol köztársaság kikiállítását.

London, febr. 14. A liverpooli spanyol consul azon tudósítást kapta, hogy Liverpoolból hamis címzés alatt a cubai felkelők részére angol fegyverek szállítottak el.

London, febr. 13. Az alsóházban Eastwick bejelenti, hogy holnap azt kívánadja: terjessze elő a kormány azon okmányokat, melyek a Közép-Ázsiabani határvonal megszabása végett Clarendon és Gortsakoff közt folyó alkudozásokra vonatkoznak. Gladstone kinyilatkoztatja egy interpellációra, hogy sohasem volt szándékában az euphrat-völgyi vasút építésére garantiat nyújtani. Enfield megígéri Cochrane-nak, hogy az egyiptomi törvénykezési reformra, az Aral-ügyre és a Suez-csatorna kérdésére vonatkozó irományokat azonnal be-terjeszti, mielőtt az illető tárgyalások be lesznek fejezve. Gladstone kinyilatkoztatja Smith kérdésére, hogy a parlamentnek jogában áll a közszenre kiviteli vámot vetni, kivéve, a hol ezt a szerződések akadályozzák. A Franciaországgal való kereskedelmi szerződés a közelebbi hónapban telik le.

Berlin, febr. 14. A képviselők házában a miniszterelnök egy, az összes miniszterek által ellenezett kir. üzenetet olvasott fel, melyszerint a sültengedélyezések körül közelebbről tapasztalt

viszsaélések megvizsgálására egy külön bizottmány neveztetik ki, mely Günther tengerészeti kereskedelmi igazgató elnöke alatt 2 törvénykezősi és 2 kormányzati hivatalnokból áll; a bizottmányba az országgyűlés mindenik házából 2—2 tag választandó, és a bizottmányi jelentés az országgyűlés elé terjesztendő.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, február 17-én.

Figyelmeztetés. T. polgártársainkkal sietünk tudatni, hogy lapunk november 1-e óta legjutányosabb árban vesz fel bármily alakban hirdetések; s ha kívántatik, a fogalmazásról is gondoskodik a „Kolozsvári Közlöny” kiadó-hivatala.

A törvényhatóságok területi kikerekítésére vonatkozó előmunkálatok az illető miniszteriumok kebelében újabbán lehetőséles terjedelmet öltöttek. A kerületi kikerekítéssel az országnak nemcsak politikai és önkormányzati, hanem a törvénykező és közigazgatás minden ágára kiterjedő általános beosztási terveze is van összekötve.

A képviselő ház febr. 15. ülésén az képezte vita tárgyát: mi történjék az oly képviselővel, ki nem is mond le, még be se mutatja megbízó levelét. Ez az eset Macellariu képviselővel, kinek ilyenentől eljárása ellen, a hátszegi magyar választók körvényt nyújtottak be; határozottá lett, hogy Macellariu nyilatkozata megtételére 14 napi határidő tűzött ki. Ezután a ház a közlekedési ügy miniszter budgetjének tárgyalására tért át. Az országos utfelügyelőségek szaporítása czéljából előhírványzott s a pénzügyi bizottság által is javaslatba hozott összeg Lükő indítványára kitérőltetett; s e kérdésben Tisza miniszter kisebbségben maradt.

A vajda-hunyadi vasművek és zsilvölgyi köszentelek átengedése iránt a korábbi pontozatok alapján megállapított végleges szerződés Kerkapoly Károly pénzügyminiszter a franko magyar bank, a franco osztrák bank képviselői, és az Erlanger bankház részéről jelen volt baró Erlanger Lajos által aláíratott és a legközelebbi napokban az országgyűlés elé fog terjesztetni. A szerződésben mindenek előtt az állami befektetések megtételéről gondoskodva van arról is, hogy az üzlet folyamában bekövetkezhető felülfizettségben az állam is bizonyos arány és módozatok szerint a bérleti összegeken felül is részes legyen.

A bankügyi biztosok tárgyalásairól azt írja egy lap, hogy e tárgyalások befejeztettek s a jegyzőkönyvek bezárattak. A pesti Napló úgy tudja, hogy ennnyire még nem ért a dolog, s hogy a magyar kormány végleges feltételeire az osztrák biztosok még nem mondták ki utolsó szavukat. A végleges és valódi elintézés ő felségére vár, s hogy e végből a pénzügyminiszter e hét végén vagy minden esetre rövid idő alatt Bécsbe fog menni.

A „Kör” bálja f. hó 15-én tartatott meg a szépen feldisített redout-teremben. Közönség nem volt igen nagy számmal, de a válogatott társaság annál kényelmesbben és fesztelenül mulatott. A szépek koszorujából főlemilünk néhányat: br. Huszár Adámé, Dr. Szombathelyi Gusztávné, Szöcs Ida és Lujza, Szombathelyi Iza és Ida, Schilling Anna, Czárán Irma, Merza Joachimné, Dr. Csiky Victorné, Todorffy Mari, Abraham Mari Benel Mácsi és Nelli, Meskó Lukácsné és Molnár Sándorné stb. stb. A bál fénypontját a „fűzértánc” képezte, melyet Szombathelyi József rendezett volt. A csárdás tánczosok közt kitűnt a vigkedélyű Maurer Béla, ki általános figyelem közt bokázott. Orbán József czukrászata semmi kívánni valót sem hagyott el — de az étterem czikkéi ellen lehetett panaszt is hallani. A közönség fele a „fűzértánc” után eloszlott, de másik fele ott maradt, s Pongrátz jeles zenéje mellett 6 óráig mulatott, midőn mintegy adott jelre szétszórt. (k. j.)

A műkedvelő szövetség által előadandó „Egyetlen leány” czimű vígjáték szereplői tegnap d. u. 3 órakor a redoutban megtartották az olvasó próbát. A szereplő hölgyek és férfiak mind megjelentek és kedélyesen végezték feladatukat.

Diszes gyászünnepély Zilahi Kis Róza, a helybeli állami tanító-nékepzede egyik jeles tehetségű növendékének temetése e hó 15-én igen szép számu kísérettel vonzott ki a sirtkertbe. Az intézet udvara s tantermei d. u. 4 órakor már tömve valának a gyászmenet tagjaival. Az egyházi funkciót a helybeli tanító-egylet tagjaiból alakult tanítói dalárdának kellemes hangzása temetési éneke nyitá meg, mit az egyházi könyörgés követett. Ima után az intézet egyik kitűnő növendéke — a másod évesek közül — Péterfi Biri, benn a teremben a koporsó mellett egy szivreható bucsu-beszédet tartott társnőj nevében, mely a hallgatók szemeiből a méltó megindulás könnyeit omlalt ki. Erre megint a fentebb említett dalárda

bus hangjai szóllaltak meg, minek végeztével a tanári s tanítói testületek, ezekkel kapcsolatosan a tanító-képzede növendékei s több kísérő a gyászkösi, utána pedig az elhunynak társnő sorakozva a ref. collegium zenekarának gyászdudója mellett fáklya-lángok között megindult a gyászmenet, mely a hűvös idő dacára sem apadozott, noha már hatra járt az óra is, midőn a menet a piaczig érkezett. Kiérve a sirtkertbe, még egy gyászdal hangzott el, s ezzel a korán elhervadt virág hantjaira a sirtgöngyök hullottak. Béke lengjen, nemes lélek, porréseid fölött!!!

Dalestély. A „Hilária” dalegyelet által a városi vigardában rendezett dalestélyt csak részben mondhatjuk sikerültnek. — A közönség ugyan megtöltte a nagy termet, de mindenki többet várt. — Az estély 8 óra felé vette kezdetét. A katonai zenekar nyitánya után a program első száma: „Alarcz mindenütt” Genée Richardtól czimű énekdarab adott elő igen közpszerűen a szöveg maga jelentéktelen, az előadás szintelen vala. A második szám: „Gold und Silber” von Brixner, már jobban ment; e darab zenéje szép, érteletes s szabatosabban volt előadása is; a közönség zajos tapsban nyilvánítá tetszését. A harmadik szám: Vörösmarty: „A vén cigány”-ja képezte, melynek zenéje (Bereczky Zsigmond írta) nagyon halványan fejezi ki a nagy költő magas röpté eszméit, hatása tehát kevés volt. A műsor utolsó száma: „Frisch Wasser” humoristikus karének I. C. Metzgeről, kissé föltűzte a tagokat, s a közönség tetszését ismét megnyerte. Végül a zenekar játszott válogatott darabokat s 10 óra után kedélyes tánczra kezdettek, mely talán kipótolta a tapasztalt hiányokat.

A kolozsvári kir. tud. egyetem joghallgatói által a „joghallgatók segélyző egyület” javára 1873. év febr. 3-án rendezett zártkörű tánczvigalom tiszta jövedelme 125 ft 30 kr, mely összeg kamatozás végett a helybeli takarékpénztárba helyeztetett. — Felülfizetéseikkel a segélyző-egylet ügyét előmozdítani sziveskedtek. Gr. Bánffy Béláné 100 ft. Dr. Haynald Lajos 20 ft. Szilágyi József 10 ft. Márki János 10 ft. Kibédi Biasini Domokos 10 ft. Duha Imre 8 ft. Bónnel Ferencz 5 ft. Mariaffy Albert 5 ft. Stein János 5 ft. Dr. Guersich Antal 4 ft. Gr. Csáky Miklós 3 ft. Demjén László 3 ft. Dr. Jeney Viktor 3 ft. Dr. Concha Győző 3 ft. Dr. Öváry Kelemen 3 ft. Dr. Vályi Gábor 3 ft. Dr. Kolozsvári Sándor 3 ft. Dr. Plósz Sándor 3 ft. Dr. Haller Károly 3 ft. Dr. Groisz Gusztáv 3 ft. Dr. Korbuly Imre 3 ft. Berde Aron 3 ft. Dr. Csiky Viktor 3 ft. Szász Béla 3 ft. Dr. Török Aurél 3 ft. Maurer Béla 3 ft. Sebestyén Mihály 3 ft. Holländer Márton 3 ft. Orbán József 3 ft. Tiszt. Várady Móricz 3 ft. Katz Ferencz 3 ft. Issekutz Adeodat 2 ft 50 kr. Csath Lajos 2 ft. Issekutz Aurél 2 ft. Simay János 2 ft. Csiky Ferencz 2 ft. Horváth Kálmán 2 ft. Hollaky Arthur 2 ft. Marilay János 2 ft. Bors Albertné 2 ft. Beteg László 2 ft. Bartha N. orvos 2 ft. Lázár Manó 2 ft. Fischer Antal 2 ft. Nagy Mór 1 ft. Br. Györfly Géza 1 ft. Deáky Albert 1 ft. Imecs Jenő 1 ft. Vas Antal 1 ft. Albertini Albert 1 ft. Szacsay Sándor 1 ft. Köblös Gábor 1 ft. Hossza Gábor 1 ft és B. Bánffy Ernő 3 drb porosz tallérral. Midőn jelen alkalommal a szíves felülfizetők neveit közölésük, elmulaszt-hatatlan kötelességünknek ismerjük — a bál és segélyegylet irányában tanúsított nemes részvételéért — a segélyegylet nevében a legforróbb köszönetünknek kifejezést adni. Kolozsvárt, 1873. febr. 15. Rottegy Sándor biz. elnök. Ifj. Márki János biz. jegyző. Szörösey Gábor biz. pénztárnok.

A Debreczenben talált 10 drb. régi arany egyikén a következő körirat van: „Ducatus novus reipublica Frankfurt, és másik oldalán: Nomen domini turris fortissima, 1641. Az 1590-beli aranyon ez áll: „Deus fortidó et spes nostra.” Két darabot Körmöczbányán nyomtak 1629 és 1564-ben. Három darab pedig egyforma, 1649, 1569 és 1656-ból.

A budapesti színházak Károlina Augustza császárné temetése miatt febr. 13. zárva voltak.

A „Morgenpost” szerint Károlina Augusta császárné végrendeletének van egy függelék, mely végkivánata szerint csak akkor lesz felbontandó, midőn Rudolf főherceg trónra lép.

Sajtóhiba. E lap 39-ik számának közgazdasági rovatában a 17-ik sorban a szézeny elem jegye: (C) gyanánt a szénsav vegyjegye: (CO₂) volt kisedve.

Nemzeti színház.

Szombaton, febr. 15-én „Babérfa és koldusbot” szimű 3 felvonásban utójátékkal. Irta Holtey Károly, fordította Szilgietti Ede. Régismert darab ez, mely egykor nagy hatást szült, ma már kevés érdeket kelt. Egressi Ákos (Henrik), a költő szerepében jól alakított, szabatos kijelzéssel, olykor valódi hévvel szavalt. Mátrai (Eval Fedor) szerepét jól betöltte; Kenedi (Balzer kertész) a darab egyetlen kedélyes alakja, s minden jele-

netével derült hangulatba hozá a közönséget. Halmi (Vilmos) ki csak a végső jelenetekben szerepelt, szokott élénk és könnyű játékával általános tetszést aratott. Közönség közép számmal.

A „Phrenolog” megítélésében nem oszthatjuk a „Kelet” lelkesedését. Jelen voltam Pesten, midőn először előadták: hidegen fogadta a fővárosi közönség. A pestilapok kritikái is csak úgy főlállról emlékeztek meg róla. A „Phrenolog” a pesti nemzeti színháznál nyugalmaba helyeztetett. Jó lesz ezt tudomásul venni a „Kelet” színi kritikáinak is, mielőtt úgy bele fujnak a diosóriádok harsonájába.

Vasárnap, február 16-án „Liliomfi”, eredeti vígjáték népdalokkal, írta Szilgietti.

Mielőtt az előadásról szólanék, a „Kelet” tegnapi számának napi hírek rovatában színi kritikáimat érdekelt böleselkedő oktalanságaira pár szerény észrevételek teszek. Azt mondja a „Kelet”, hogy a klasszikus ó görög dráma emlőin felnövekedett Götthe „Clavigo”-járól így szóltam: „A Corneille és Racine-féle declamáló szinköltészet és a nagy német költő érzeménydúsabb elmetermékeinek egyike”, s a szerény „Kelet” nem tudja, ha ezen megjegyzésben a stereotypság, a frazis, a felületesség, vagy a képtelen leleményesség nagyobb-e? Nem csudálkozom, hogy a „Kelet”, ezen kérdések között eligazodni nem tud, mert idézett sorai meggyőzőleg tanuskodnak arról, hogy sok az, mit a „Kelet” még nem tud. Nem tudja

1-ször: hogy az ó-görög szimű irodalomnak nem volt drámája, hanem csak tragoediája és comediája, vagy ha a „Kelet” ó-görög drámán tragoediát értett, akkor nem tudja hogy mi különbség van a dráma és tragoedia között. Nem tudja, hogy a dráma az újabb francia szimű-irodalom invencziója, mely szenvedélyeket szerepeltet, de kibékítő véghez vezet, míg tragoediában a szenvedélyei által zaklatott hősnők, fokozatos hanyatlással okvetlen bukáshoz kell jutni és szomorú véget ér. Nem tudja

2-ször: hogy mi a declamáló szinköltészet, mert nem ismeri Corneillet, nem ismeri Racinet, nem tudja, hogy midőn frazist vet szememre, éppen akkor ó-görög drámájának emléket festvén és Götthet mint cseccszópót állítván oda, a legemelyitőbb bombasztat lette papírra. Ha nem tud, nem szégyen, mert még fiatal, de ne fészkelődjék, ne legyen elkényesztett gyermek, szülék zsarnoka, vásott kollegista. Ne kívánja erőszakolni a szabad véleményt, a magán meggyőződést. A színházi bírálatok legnagyobb részét magán nézetek és izlés szerint íratnak, mert a változhatatlan törvények az örök igazságok felől, még a nagy „Kelet”-nek is, mint soraival tanusította, fogalma nincs. De a „Kelet” kegyes engedelmével a dologra.

„Liliomfi” a legelcsépeltbb vasárnapi szindarabok egyike. Élethű alakjai, sikerült előadása csak közepes hatást gyakoroltak a szintén közepes számu vasárnapi közönségnél. Szentgyörgyi Szilvai professor szerepében úgy éneke, mint játéka által sokoldalú használhatóságát tanusította. Körösiné (Camilla), Dékány Róza (Mariska), Szilágyi (Liliomfi), Kendi (Szellemt), Berényi (Kányai), Eichner Anna (Erzsi), Török K. (Gyuri pincesz) szerepöknek megfelelték. Kendi rögtönzéseivel néha túlozott.

Biasini gyorskocsi menetrendje szaporítása

1872. december 15-től.

Kolozsvár és Felvincz között naponta három gyorskocsi közlekedik, még pedig oly berendezéssel, hogy Kolozsvár, M.-Vásárhely és Maros-Vásárhely Kolozsvár között utazók Felvinczen soha se időznek, hanem mind a két irányban rögtön tovább utaznak. Indul Kolozsvárról Felvinczre reggeli 3 és 7 órakor (a hét órás indulás m.-vásárhelyi egyenes összekötés) és délután 4 órakor.

Felvinczről Kolozsvárra reggeli 5, délutáni 4 és éjjeli 1 órakor (ezen 1 órás indulás Kolozsvárra az egyenes összekötés Marosvásárhelyről). Egy hely ára 1-ső, közbelső coupe Kolozsvárról Felvinczig vagy vissza 4 ft — hátulsó coupe, imperial 3 ft 50 kr.

Tordáról Kolozsvárra indul naponta háromszor reggeli 3, 7 és délutáni 6 órakor 1 hely ára 2 ft.

Kolozsvárról, Szamosujvár és Déésre naponta kétszer, reggeli 8 órakor és délután 3 órakor. Déésről Szamosujvár és Kolozsvárra naponta kétszer reggeli 7 és délutáni 1 órakor. Leszállított áron, Kolozsvárról 1 személy első, közbelső coupeba Szamosujvárig vagy vissza 2 ft 30 kr., hátulsó coupe és imperial 1 ft 70 kr. Kolozsvárról Déésig vagy vissza első, közbelső coupe 3 ft, — hátulsó coupe és imperial 2 ft 50 kr.

Minden utas 30 font szabadpodgyaszt vihet magával.

Kibédi Biasini Domokos.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Önkéntes árverés.

A néhai Mikó Lőrincz hagyatékához tartozó értékek közül, gyámsági jóváhagyással az örökösök által szabad kézből a legtöbbet ígérőknek elfognak adni a következők:

1. Külső-középutca végén egy 12 hold területű kaszáló. 2. Ugyanott egy szántó. 3. Külső-farkasutca végén. 4. Felső-kövespadon 5. Kajántó-völgy elején egy-egy szántó. 6. A nádás mentén a posta-híd körül két szántó.

Az árverés 1873 év február hó 24-én d. e. 9 óráig kezdve a „Topler“ vendéglőben fog tartatni. Az árverési feltételek addig is megtekinthetők Mikó Imrénél görbe-szappan utca 11 szám alatt (Tordai ház.) 723 3—3

Sz. 202 — 1873.

724 3—3

Hirdetmény.

Nagy-Enyed város sertermelési és átlahatási joga f. é. május 1-től kezdve 3 vagy több egymásután következő évre, közárverés útján idei mártius 3-án d. e. 10 órakor haszonbérbe fog adni.

Árverezni szándékozik 100 frt. bántépénzt tartoznak letenni.

A feltételek alólirt tanácsnál előre megtekinthetők.

N.-Enyed város tanácsa.

A ki lotteryán

bizton akar nyerni,

annak ajánlható az új rendszerről irt mű

A drágán szerzett tapasztalat titkai, leplezése! („Geheimnisse und Enthüllungen einer theuer erkauften Erfahrung“)

meghozatása 1 frttal o. é. Szvobodo-witz János ur által. Lakik Szeghalomban Magyarországon.

728

1—2

(694)

8—*

Eladó telek.

Kolozsvárt a főtértől csekély távolságra, a májális (házsongárd) utca 36. házsám alatti 2 magyar hold területű telek, a rajta levő három külön lakház és bőazdasági épületekkel együtt szabad kézi örök áron eladó. Értekezhetni megirt helyen lakó tulajdonossal.

711

Tanács és segély azok számára,

a kik szemgyengeségben szenvednek, s főleg megerőltetett tanulás és fárasztó munka által szemüket elrontották.

Ifjú korom óta meg volt nekem is az a rossz szokásom, hogy az éj csöndét választám tudományos munkákra. Ez, valamint sok fáradságos optikai és finom matematikai munkálat által szemeim annyira meggyengültek, hogy annyival inkább félhettem teljes megvakulástól, mert folytonos gyuladási hajlam állt be, a mely a leghiresebb orvosok évekig tartó gyógyításával is dacolt. E szomorú körülmények közt sikerült egy szert találnom, a melyet már 40 év óta a legjobb sikerrel használok. Nem csak azon tartós gyuladást szüntette tökéletesen meg, hanem visszaadta szememnek is teljes erejét és élességét, úgy hogy most 75 éves koromban szemüveg nélkül olvasom a legapróbb írást is, s mint fiatal koromban a legjobb látásnak örövendek. Ugyane kedvező sikert tapasztaltam másoknál is, a kik közt többen voltak, a kik a legélesebb pápaszem segélyével sem voltak képesek hivatásukat teljesíteni. Ezen szer kitartó használata után eldobták a szemüveget, s szemük azelőtti élességét visszanyerték. E mosdó szer egy illatos szesz, a melynek alkotórészeit az áizsnövény képezi. Nem tartalmaz sem draszticumokat, sem narcoticumokat, sem fém vagy más veszélyes részeket s Erdélyben valódi minőségben Teutsch J. B.-nél Segesvárt kapható. Nagy üvegét 2 frt. 40 kron, a kisebbet 1 frt. 80 kron o. é. használati utasítással. Azt tanácslom tehát a szenvedőknek, hogy hozassák meg e szeszt, mert egy üveg soká elég használatra, s csak csekély adag folyóvízzel vegyítve kis fémér folyadékot ad, a melylyel reggel és este, valamint fárasztó munka után kell a szem környékét megmosni. A siker igen jótékony és üde s egyuttal az arcbőr frissességét is emeli. Örülni fogok, ha általa főleg azokon lesz segítve, a kik ernyedellen munkásság mellett az igazság világának fölfelelésében, szemük világát veszélyeztetik. E szer használata folytán a fiatalságnál annyira divatosá vált elferdítő szemüveg hordásnak is elejét vehetni, a mely a legtöbb esetben inkább rongálja mint erősíti a szemet. A szemüveg csak a szem hibás szervezetén segíthet, de egészséges vagy elgyengült szemeket soha sem erősíthet vagy gyógyíthat meg.

A hires dr. Romershausen-féle szem-lél mindig készen

kapható és pedig

egy kis üveggel 1 frt. 80 kr., egy nagy üveggel 2 frt. 40 kr. o. é.

Teutsch J. B.

raktárban

Segesvárt,

Elárusítók nagyobb megrendeléseknél megfelelő árleengedést kapnak.

AIGNER LAJOS

pesti könyvárusnál Pesten megjelent és általa

STEIN JÁNOS

egyetemi könyvárusnál Kolozsvárt kapható és minden vidéki könyvkereskedésben megrendelhető

„P á r t k ü z d e l m e k”

korrajz.

II. Rákoczy György korából, történelmi és érdekes esemény és jellemfestéssel, a Fenes és Gyalu közti nagy döntő csata részletes leírásával, hazafias és morális alapszmével

IRTA

Komáromy Ferencz

Ára 1 frt. o. é.

729

1—*

Demjén László

m. k. egyetemi könyvárusnál Kolozsvárt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (1.) Ős-, ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)

Egy külön kötet világsító rajzokkal. (36 tábla.)

Irta Jakab Elek.

Ára 10 frt.

(327)

123—* E minden tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteti, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós írőba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az ujabkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklél fogja lapozgatni és benne bevárkodni, s a folytatását minden áron megszerezze magának.

Szekely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága, szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.

Egy hosszú öl tűzifa csak

15 frt.

682

helyt Kolozsvárt

29—*

Siessen mindenki szükségleteit addig beszerezni.

míg ezen fatömegből tart.

Raktár helyiség barátok-kertje sétatérutca.

Megrendelések Keresztesy Pál tulajdonosnál,

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvárt, főtér báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólirt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonanfelszerelt és ízletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű nyomdai megrendelést elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözüvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárczédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA 1 frt.

FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda. — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papirok a legelső papir-gyárakból szereztettek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosíthatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.

55—*

Nyomatott Gaman Janos orokoseinél kolozsvart.